

Надія ЖЕРЕБЦОВА,

методист відділу дошкільної та початкової освіти
ЧОІППО імені К.Д. Ушинського

ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ВИМІРІ ОСВІТНІХ ВИКЛИКІВ

2025/2026 навчального року

У межах першої масштабної реформи за часів незалежної України дошкільна освіта продовжує долати бар'єри та адаптувати дошкільця до реальних потреб дітей, батьків та освітян.

Важливими кроками на цьому шляху є запровадження потужної оновленої бази законодавчих та нормативно-правових документів на виконання вимог Закону України «Про дошкільну освіту», що набув чинності з 1 січня цього року.

У 2025/2026 навчальному році організація освітнього процесу, а також забезпечення життєдіяльності дітей і професійної діяльності педагогів регулюється низкою нових важливих нормативних документів. Серед них:

- Положення про деякі типи організації освітньої діяльності закладів дошкільної освіти (Постанова КМУ від 07.07.2025 №818).
- Типові штатні нормативи закладів дошкільної освіти (наказ МОНУ від 12.06.2025 № 844).
- Положення про різні форми здобуття дошкільної освіти.
- Порядок зарахування, відрахування та переведення вихованців до державних, комунальних закладів освіти для здобуття дошкільної освіти (наказ МОНУ від 14.02.2025 №249).
- Орієнтовний перелік матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення закладів дошкільної освіти (наказ МОНУ від 04.07.2025 № 977).

Ключовими нововведеннями щодо організаційних та методичних аспектів, що слід врахувати в цьому навчальному році для забезпечення якісної, доступної та безпечної дошкільної освіти є такі.

Нові посади: вчитель англійської мови для дітей дошкільного віку, адміністратор веб-сайту для закладів дошкільної освіти з цифровим документообігом, фахівець із закупівель, якщо дитячий садок самостійно здійснює закупівлі; системний адміністратор – за потреби; заступник директора з організації освітнього процесу (за наявності 10 і більше груп); завідувач філії (при наявності філії); завідувач дошкільного підрозділу (за наявності дошкільного підрозділу).

Нові типи організації освітньої діяльності закладів дошкільної освіти: мобільний дитячий садок, сімейний, міні садок, центр педагогічного партнерства.

Нові форми здобуття дошкільної освіти: дистанційна, мережева, сімейна, педагогічний патронаж.

Дистанційна дошкільна освіта

Звертаємо увагу, що Міністерство освіти і науки України затвердило Положення про дистанційну форму здобуття дошкільної освіти наказом від 26.06.2025 № 926. Документ визначає механізми організації дистанційного навчання у сфері дошкільної освіти для державних, комунальних і приватних закладів, а також фізичних осіб підприємців, які здійснюють освітню діяльність.

Для того, щоб організувати дистанційну форму, педагогічна рада закладу: ухвалює рішення про використання інформаційно-комунікаційних технологій; визначає тривалість, послідовність застосування форм і видів організації освітнього процесу з урахуванням розподілу навантаження та відпочинку для вихованців; схвалює рекомендації для педагогічних працівників та батьків вихованців щодо організації здобуття дошкільної освіти за дистанційною формою.

Документ дає змогу забезпечити безперервність дошкільної освіти в різних умовах, зберігаючи її якість та орієнтацію на потреби дитини.

Дистанційна форма – це індивідуалізований освітній процес з обов'язковою участю батьків, що реалізується в цифровому середовищі із використанням сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Синхронний та асинхронний режими навчання передбачають як спільну присутність учасників у цифровому просторі, так і взаємодію в зручний час за допомогою відео-, аудіо- та текстових матеріалів.

Підставами для впровадження дистанційної форми є воєнний чи надзвичайний стан, переміщення родини, проживання за кордоном або медичні показання дитини (на основі форми № 086/о).

Зарахування на дистанційну форму можливе через подання заяви батьків особисто, поштою або через електронну систему, включно з використанням електронного підпису.

Формування груп можливе як у підгрупах (від трьох до п'яти дітей), так і в індивідуальному форматі – залежно від можливостей закладу.

Організація освітнього процесу за дистанційною формою передбачає обов'язкову педагогічну участь, планування та адаптацію програм до вікових особливостей дітей. Дітям з ООП надають індивідуальні програми розвитку та корекційні послуги.

Під час організації дистанційної форми здобуття дошкільної освіти участь батьків критично важлива: вони створюють умови для навчання вдома, взаємодіють із педагогами, беруть участь у процесі виховання та розвитку дитини.

В умовах дистанційної форми педагоги за погодженням із керівником закладу можуть виконувати роботу:

- на своєму робочому місці на території закладу;
- у будь-якому місці за вибором працівників за наявності у них ресурсів, необхідних для здійснення освітнього процесу в дистанційній формі.

Взаємодію між педагогічними працівниками та вихованцями (за обов'язкової участі батьків) забезпечують передачею відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації в синхронному або асинхронному режимі.

На сьогодні вже маємо й інші вдалі моделі дошкільної освіти у регіонах, де немає доступу до очного навчання.

Зокрема використовується модель змішаного навчання, коли поєднується онлайн, очне і сімейне навчання.

При такій формі здобуття дошкільної освіти батькам допомагають організувати домашнє навчання матеріали, розміщені на платформі НУМО, що спеціально розроблена експертами ЮНІСЕФ і МОН, де і батьки, і вихователі можуть знайти навчально-розвивальні матеріали для дошкільнят.

Реалізація середовищного підходу в закладі дошкільної освіти

Поняття «розвивальне середовище» увів шотландський психолог Джон Равен (John Raven), маючи на увазі *простір розвитку компетентності*.

Формування освітнього середовища – один із напрямів педагогічної діяльності закладів освіти, що визначає якість освіти.

Освітнє середовище закладу дошкільної освіти та укриття, у якому перебувають дошкільники під час повітряних тривог, має бути не лише безпечним, а й комфортним, інформативним, цікавим, змістовним, стимулювати когнітивний, емоційно-ціннісний та діяльнісно-поведінковий розвиток дітей.

Змістовність освітнього середовища включає фізичну та психологічну доступність.

Фізична доступність передбачає безбар'єрність: пандуси, широкі проходи, зручні вбиральні; безпеку: надійні меблі, природне освітлення, екологічні матеріали; комфорт: меблі, що регулюються, кольорові акценти, індикатори для дітей із порушеннями зору/слуху тощо.

Психологічна доступність – це емоційна безпека дітей, довіра та підтримка; візуальні розклади, картки-пиктограми, осередок настрою; казкотерапія, музикотерапія, дихальні вправи тощо.

Організація освітнього процесу неможлива без змін у предметному середовищі. Багато навчально-ігрового матеріалу в групі – це не завжди добре. Тому перенасичене предметне середовище так само погано впливає на психіку дітей, як і напівпорожнє, безбарвне, що негативно впливає та гальмує розвиток особистості дитини дошкільного віку.

Якщо вихователі прагнуть, щоб діти досліджували – створюють умови та дають їм змогу спостерігати, моделювати, експериментувати. Змінні осередки, дослідницькі станції, карти, мапи, фотоапарати – усе це не декорація розвивальних осередків, а інструменти активного пізнання.

Важливо періодично поновлювати, змінювати тематику предметно-ігрового середовища до державних свят, подій у житті міста, села, тому що це позитивно впливає на їх емоційну сферу, мобілізує процеси мислення та формує світогляд маленьких українців.

Освітній процес

У зв'язку з набранням чинності нового Закону України «Про дошкільну освіту» та реформуванням галузі планується оновлення Державного стандарту дошкільної освіти. Водночас у Законі зазначено, що нова редакція або зміни до стандарту набирають чинності не раніше ніж через рік із дня їх затвердження (ст. 42, п. 2).

Отже, на сучасному етапі освітня робота з дітьми в закладах дошкільної освіти здійснюється відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) у редакції від 12.01.2021 р. (абз. 1, п. 3, розд. XII «Прикінцеві та перехідні положення» нового Закону).

Варто врахувати, що згідно з новим законом (ст. 1) стандарт більше не матиме подвійної назви – залишається лише «Державний стандарт дошкільної освіти».

Щодо освітніх програм новий Закон дозволяє користуватися ними ще певний час, зокрема: «До затвердження освітніх і парціальних програм відповідно до цього Закону заклади дошкільної освіти можуть використовувати програми, затверджені (схвалені, рекомендовані) у порядку, встановленому до набрання чинності цим Законом» (розділ XII «Прикінцеві та перехідні положення», п. 3, абз. 2).

Також передбачено однорічний перехідний період для приведення освітніх програм у відповідність до нового або оновленого Державного стандарту (ст. 16, п. 5).

Серед найбільш поширених у закладах освіти нашої області освітніх програм – програма «Дитина. Освітня програма від 2 до 7 років» отримала подовження терміну дії грифу до 01.07.2028 року.

Освітній процес у закладах дошкільної освіти в умовах реалій сьогодення реалізується з врахуванням таких основних принципів: безпечність, гнучкість, комфорт, підтримка.

Складаючи календарні плани роботи, вихователям варто продумати та додати резерв заходів рухової активності.

Серед них: додаткові фізкультхвилинки, фізкультурні паузи, рухові хвилинки, гімнастичні етюди, рухові ситуації, флешмоби, розваги, оздоровчі акції тощо.

Основний акцент при організації освітнього процесу переноситься з кількісних показників, пов'язаних із проведенням занять, на якість педагогічної взаємодії та створення розвивального освітнього середовища. Тому складові заняття та їх послідовність можна розривати в часі та проводити частинами відповідно до стану безпеки.

На що потрібно звернути увагу вихователям при організації освітнього процесу щоденно в умовах дії воєнного стану?

На встановлення емоційного зв'язку з вихованцями через організацію *рутин* (ранкове коло, традиції, спілкування, ігри в колі).

Обов'язково на початку спеціально організованої діяльності проводимо дихальні вправи, фізичні вправи, руханки для зняття негативних емоцій, стресу.

Потім у колі – хвилинки обговорення подій прийдешнього дня, мрії про майбутнє.

Протягом дня: інтеграція пізнавальної інформації за темою календарного планування; дитячі активності на засвоєння, закріплення знань, умінь та навичок, збагачення дитячого досвіду.

Увечері: інформація для батьків для зворотнього зв'язку.

В освітньому процесі збалансовано поєднуємо такі види діяльності дошкільників:

- ✓ спеціально організована діяльності, що проводиться вихователем;
- ✓ партнерська діяльності, у якій вихователь і дитина є рівноправними учасниками освітнього процесу;
- ✓ самостійна діяльність, у якій дитина є ініціатором власної активності.

Діяльнісний підхід

Це спосіб організації активності дитини, за якого вихователь створює відповідні умови, а відтак дає змогу дитині самостійно діяти, пробувати, порівнювати, аналізувати. Саме у такий спосіб вона набуває важливого досвіду життєдіяльності.

Безумовний пріоритет досвіду дитячої діяльності перед теоретичним, інформаційним обсягом знань – розширення горизонту розвитку дитини та вплив на її майбутню адаптивність та реалізованість у житті.

Інтеграція освітнього процесу передбачає пов'язаність та узгодженість усіх дитячих активностей та видів діяльності. Коли основу кожного дня складає один пріоритетний, провідний вид діяльності, то ігри, вправи, завдання, що належать до інших видів діяльності, збалансовано доповнюють, урізноманітнюють план дня. Такий формат проживання дня дає дитині відчуття цілісності, сталості. Дитина чітко розуміє, чим вона спільно з вихователем та іншими дітьми зайнята впродовж дня.

У методичних рекомендаціях на 2025/2026 навчальний рік (лист МОНУ від 28.08.2025 №1/17853-25) рекомендовано залучення до освітнього процесу, який проводить вихователь упродовж усього часу перебування дитини в закладі, усіх наявних у штаті профільних спеціалістів, зокрема: практичних психологів, асистентів вихователів, соціальних педагогів, учителів англійської мови, музичних керівників, інструкторів з фізкультури інших педагогічних працівників.

Освітні завдання на 2025/2026 навчальний рік

1. Опанувати основні зміни в законодавстві щодо функціонування та розвитку дошкільної освіти.
2. Оптимізувати предметно-просторове розвивальне середовище для формування навичок безпечної поведінки дошкільнят та засобу реалізації завдань Державного стандарту дошкільної освіти.
3. Забезпечити якість дошкільної освіти через оновлення змісту, форм і методів організації освітньої діяльності в умовах дії воєнного стану.
4. Встановити партнерську взаємодію педагогів із батьками для надолуження освітніх втрат у розвитку дітей.
5. Організовувати моніторинг як оцінку наскрізних навичок дітей дошкільного віку.

Сьогодні завдання всіх і кожного, хто відповідає за дошкільне дитинство – розширення доступу до послуг дошкільної освіти, розвиток кожного закладу дошкільної освіти як осередку, що забезпечує становлення людини з перших років її життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про дошкільну освіту» від 6 червня 2024 року № 3788-IX: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
2. Накази Міністерства освіти і науки України:
 - 2.1 від 28 травня 2025 року № 786 «Про затвердження Положення про сімейну (домашню) форму здобуття дошкільної освіти», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27 червня 2025 року за № 998/44404: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0998-25#Text>
 - 2.2 від 21 травня 2025 року № 747 «Про затвердження Положення про очну (денну) форму здобуття дошкільної освіти», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27 червня 2025 року за № 998/44404: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0991-25#Text>
 - 2.3 від 26 червня 2025 року № 926 «Про затвердження Положення про дистанційну форму здобуття дошкільної освіти», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27 червня 2025 року за № 996/44402: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0996-25#Text>
 - 2.4 від 23 червня 2025 року № 895 «Про затвердження Положення про форму здобуття дошкільної освіти – педагогічний патронаж», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27 червня 2025 року за № 995/44401: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0995-25#Text>